

CUPRINS

Abrevieri	11
Cuvânt-înainte	13
Introducere	15
I. CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI	
Evoluție și consolidare instituțională	21
1. Dinamica reglementării Curții Constituționale a României.....	21
1.1. Norme constituționale de referință	21
1.2. Normele legii organice de referință	23
1.3. Competența Curții Constituționale	24
2. Consolidarea rolului Curții Constituționale prin jurisprudența acesteia	30
2.1. Neconstituționalitatea dispozițiilor legale prin care se restrâng competențele Curții Constituționale	30
2.2. Imposibilitatea reluării reglementării soluțiilor legislative constatate neconstituționale	33
2.3. Posibilitatea verificării constituționalității legilor și ordonanțelor abrogate.....	35
2.4. Sancționarea nerespectării deciziilor Curții Constituționale	37
3. Efectele deciziilor Curții Constituționale	38
3.1. Actele Curții Constituționale	38
3.2. Obligativitatea <i>erga omnes</i> a deciziilor Curții Constituționale	39
3.3. Obligativitatea considerentelor deciziilor Curții Constituționale.....	42
3.4. Deciziile interpretative	43
3.4.1. Precizări conceptuale	43
3.4.2. Modalități de redactare a dispozitivelor deciziilor interpretative.....	46
3.4.3. Caracterizare generală	54
3.4.4. Efectele deciziilor interpretative	56
3.4.5. Delimitări de competențe.....	59
II. DIALOGUL JUDECĂTORILOR CONSTITUȚIONALI LA NIVEL INTERNAȚIONAL	62
1. Cadrul constituțional	62
2. Dialogul între Curtea Constituțională a României și Curtea Europeană a Drepturilor Omului	67
2.1. Locul și rolul Curții Europene a Drepturilor Omului în peisajul constituțional european.....	67

2.2. Forme ale dialogului dintre Curtea Constituțională a României și Curtea Europeană a Drepturilor Omului	69
2.2.1. Aspecte generale	69
2.2.2. Dialogul realizat în cadrul întâlnirilor oficiale, conferințelor naționale și internaționale	70
2.2.3. Receptarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului prin intermediul controlului de constituționalitate	71
2.2.4. Reflectarea jurisprudenței Curții Constituționale a României în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului	85
2.3. Concluzii	91
3. Dialogul între Curtea Constituțională a României și Curtea de Justiție a Uniunii Europene	93
3.1. Locul și rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în cadrul construcției europene	93
3.2. Dialogul dintre curțile constituționale și CJUE	96
3.2.1. Aspecte generale	96
3.2.2. Acceptarea cu rezerve de către curțile constituționale a supremației dreptului european – ierarhia normelor – problematica drepturilor fundamentale – controlul <i>ultra vires</i>	97
3.2.3. Mecanismul întrebărilor preliminare	104
3.3. Curtea Constituțională a României și CJUE	109
3.3.1. Aspecte generale	109
3.3.2. Perioada prealabilă aderării României la Uniunea Europeană	110
3.3.3. Perioada postaderare	111
3.3.4. Delimitări de competențe la nivel jurisdicțional	114
3.3.5. Respectarea Constituției în procesul de armonizare a dreptului național cu dreptul Uniunii Europene	117
3.4. Concluzii	122
4. Dialogul între instanțele de jurisdicție constituțională	124
4.1. Aspecte generale	124
4.2. Forme ale dialogului între curțile constituționale	125
4.2.1. Dialogul în cadrul unor organisme internaționale	125
4.2.2. Organisme internaționale de referință în domeniul justiției constituționale	125
4.2.3. Dialogul în cadrul întâlnirilor bilaterale, conferințelor și simpozioanelor	129
4.2.4. Referirile la jurisprudența altor curți constituționale	130
4.3. Concluzii	138
5. Dialogul Curții Constituționale a României cu Comisia de la Veneția	140
5.1. Comisia de la Veneția. Scurt istoric și activitate	140
5.2. Forme ale dialogului cu Comisia de la Veneția	141

5.2.1. Dialogul prin intermediul conferințelor, seminarelor, precum și în cadrul unor forme de asociere a instanțelor de jurisdicție constituțională	141
5.2.2. Dialogul prin intermediul agenților de legătură. Consiliul mixt pentru justiție constituțională.....	141
5.2.3. Dialogul cu Comisia de la Veneția reflectat în jurisprudența Curții Constituționale a României	142
5.3. Concluzii	155

III. DIALOGUL JUDECĂTORILOR CONSTITUȚIONALI CU AUTORITĂȚILE LA NIVEL INTERN.....	156
1. Parteneri de dialog	156
2. Dialogul Curții Constituționale cu Parlamentul	159
2.1. Aspecte generale	159
2.2. Parlamentul în raporturile cu instanța constituțională	159
2.2.1. Reglementarea organizării și funcționării Curții Constituționale. Autonomia financiară a Curții Constituționale.....	159
2.2.2. Competențe în procedura de numire a judecătorilor constituționali.....	161
2.2.3. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale.....	169
2.2.4. Formularea de puncte de vedere în cauzele aflate pe rolul Curții Constituționale	170
2.2.5. Comunicarea deciziilor/hotărârilor/avizelor Curții Constituționale.....	171
2.2.6. Concluzii	173
2.3. Curtea Constituțională în raporturile cu Parlamentul. Limite constituționale ale puterii legislative.....	173
2.3.1. Aspecte generale	173
2.3.2. Autonomia parlamentară – limite de constituționalitate	173
2.3.3. Respectarea principiului „configurației politice”	176
2.3.4. Rolul comisiilor parlamentare	177
2.3.5. Hotărârile Parlamentului	179
2.3.6. Statutul deputaților și al senatorilor	181
2.3.7. Limite constituționale ale activității de legiferare	187
2.3.8. Raporturile Parlamentului cu alte autorități publice	201
2.4. Curtea Constituțională – „colegiator pozitiv și specific”	215
2.4.1. Considerații introductive	215
2.4.2. „Corectarea” omisiunilor legislative prin jurisprudența constituțională	217
2.4.3. Controlul de constituționalitate al normelor abrogatoare	218
2.4.4. Deciziile interpretative	226
2.4.5. Formularea de recomandări pentru legiuitor	227
2.4.6. Deciziile Curții Constituționale constituie izvor de drept.....	229
2.5. Concluzii	230

3. Dialogul Curții Constituționale cu Președintele României	232
3.1. Aspecte generale	232
3.2. Președintele României în raporturile cu instanța constituțională	233
3.2.1. Competențe în procedura de numire a judecătorilor constituționali.....	233
3.2.2. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale.....	233
3.2.3. Posibilitatea de a formula puncte de vedere în dosarele aflate pe rolul Curții Constituționale.....	235
3.2.4. Curtea Constituțională îi transmite Președintelui sesizările, precum și deciziile/hotărârile/avizele pronunțate de aceasta, în cazurile prevăzute de lege	236
3.3. Curtea Constituțională în raporturile cu Președintele României	236
3.3.1. Competențele Curții în procesul electoral pentru alegerea Președintelui României	236
3.3.2. Competențele Curții în cadrul procedurii de suspendare, precum și a referendumului pentru demiterea Președintelui	241
3.3.3. Pronunțarea Curții Constituționale cu privire la exercitarea atribuțiilor constituționale ale Președintelui României	245
3.4. Concluzii	259
4. Dialogul Curții Constituționale cu Guvernul României	260
4.1. Aspecte generale	260
4.2. Guvernul în raporturile cu instanța constituțională	260
4.2.1. Posibilitatea de a sesiza Curtea Constituțională	260
4.2.2. Posibilitatea de a formula puncte de vedere în dosarele aflate pe rolul Curții Constituționale.....	261
4.2.3. Comunicarea deciziilor/hotărârilor pronunțate de Curtea Constituțională, în cazurile prevăzute de lege.....	262
4.3. Curtea Constituțională în raporturile cu Guvernul	263
4.3.1. Aspecte generale	263
4.3.2. Răspunderea membrilor Guvernului.....	263
4.3.3. Angajarea răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege.....	268
4.3.4. Delegarea legislativă	279
4.3.5. Concluzii	286
5. Dialogul Curții Constituționale cu instanțele judecătorești și de arbitraj comercial	287
5.1. Aspecte generale	287
5.2. Sesizarea Curții Constituționale de către instanțele judecătorești sau de arbitraj comercial	288
5.2.1. Cadru constituțional și legal.....	288
5.2.2. Soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor	290
5.3. Rolul instanțele judecătorești și de arbitraj comercial în receptarea și aplicarea deciziilor Curții Constituționale.....	322

5.3.1. Obligativitatea deciziilor Curții Constituționale în raporturile cu instanțele judecătorești	322
5.3.2. Preluarea jurisprudenței instanțelor europene de către instanțele judecătorești, ca urmare a faptului că instanța constituțională a luat-o în considerare în deciziile sale	332
5.4. Concluzii	334
6. Dialogul Curții Constituționale cu Avocatul Poporului	335
6.1. Aspecte generale	335
6.2. Avocatul Poporului în raporturile cu instanța constituțională	335
6.2.1. Date statistice	335
6.2.2. Posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității legilor înainte de promulgare	336
6.2.3. Posibilitatea de a ridica în mod direct excepții de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele	337
6.2.4. Posibilitatea de a formula puncte de vedere în dosarele aflate pe rolul Curții Constituționale	338
6.2.5. Comunicarea deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională, în cazurile prevăzute de lege	338
6.3. Curtea Constituțională în raport cu Avocatul Poporului	339
6.3.1. Verificarea constituționalității hotărârilor Parlamentului privind desemnarea Avocatului Poporului ori asigurarea interimatului funcției	339
6.3.2. Verificarea constituționalității hotărârilor Parlamentului privind revocarea Avocatului Poporului	341
6.3.3. Statuări ale Curții Constituționale cu privire la rolul și statutul Avocatului Poporului	343
6.4. Concluzii	349
7. Dialogul Curții Constituționale cu/prin mass-media	350
7.1. Considerații generale	350
7.2. Organizarea Curții Constituționale a României în materie de comunicare cu/prin mass-media	351
7.2.1. Modalități de comunicare	351
7.3. Responsabilități în cadrul comunicării Curții Constituționale prin mass-media. Reglementări interne	354
7.3.1. Organizarea Curții Constituționale	354
7.3.2. Drepturile și obligațiile reprezentanților mass-media	355
7.4. Interesul mass-mediei față de activitatea Curții Constituționale și problematica libertății de exprimare	356
7.4.1. Atribuțiile Curții Constituționale reflectate în mass-media	356
7.4.2. Probleme de comunicare cu/prin mass-media. Limitele libertății de exprimare	357
7.5. Concluzii	358

Tudorel TOADER | Marieta SAFTA

*Dialogul
judecătorilor
constituționali*

Tudorel TOADER

- Prof. univ. dr., Decanul Facultății de Drept, Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași;
- Judecător la Curtea Constituțională;
- Membru titular al Comisiei de la Veneția.

Marieta SAFTA

- Lect. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Titu Maiorescu” din București;
- Prim magistrat-asistent la Curtea Constituțională;
- Corespondent al Curții Constituționale la Comisia de la Veneția.

Tudorel TOADER | Marieta SAFTA

*Dialogul
judecătorilor
constituționali*

Universul Juridic
București
-2015-

ABREVIERI

alin.	alineat
<i>apud</i>	citat după
art.	articol
c.	contra
cap.	capitolul
C. civ.	Codul civil
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Strasbourg)
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar” – serie nouă
CJCE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene (Luxembourg)
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția Europeană a Drepturilor Omului)
C. pen.	Codul penal
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	Codul de procedură penală
Dreptul	Revista „Dreptul” – serie nouă
ed.	ediția
Ed.	Editura
<i>et alii</i>	și alții (altele)
etc.	et caetera („și celelalte”)
H.G.	Hotărârea Guvernului României
<i>ibidem</i>	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție a României
JOUE	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
nr.	numărul
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pp.	paginile
pct.	punctul
PR	Pandectele Române – Repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație – serie nouă
RRDE	Revista română de drept european
RDP	Revista de drept public

RRDP	Revista română de drept privat
supra	mai sus
TFUE	Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vol.	volumul

INTRODUCERE

Instanțele de jurisdicție constituțională sunt instanțele abilitate să realizeze controlul de constituționalitate, adică activitatea de verificare a conformității legilor și altor acte normative cu prevederile Legii fundamentale. Acest tip de control al normelor juridice este o consecință a faptului că sistemul juridic nu se prezintă ca un ansamblu nediferențiat de norme, plasate toate la același nivel, ci ca o ierarhie alcătuită pe criteriul valorii juridice a izvoarelor dreptului, articulată la vârf cu supremația constituției¹. Structura piramidală a sistemului juridic este dată, așadar, de relația dintre lege și actele normative subordonate legii și de poziția supraordonată a constituției, a cărei supremație, sub aspect instituțional, este asigurată prin rolul instanțelor de jurisdicție constituțională.

Studiile în materie² relevă în acest sens faptul că secolul al XX-lea în general, mai cu seamă a doua parte a acestuia, este marcat de un fenomen de emergență având ca epicentru „noul constituționalism”³, adică un model de democrație, de organizare a statului, care refuză dogmatismul suveranității legislative, acordă prioritate drepturilor și libertăților fundamentale și impune controlul de constituționalitate realizat prin instanțe specializate. În „valuri” corespunzătoare transformărilor care au avut loc în plan politic la nivelul statelor, noul constituționalism s-a extins. În prezent, formula cuprinzând o constituție scrisă, un catalog al drepturilor și libertăților fundamentale, un control de constituționalitate instituționalizat există în aproape întreaga Europă. Curțile constituționale, indiferent de modelul controlului de constituționalitate pentru care statele au optat, s-au impus în arhitectura statului de drept, evoluție facilitată și de dialogul instituțional din ce în ce mai strâns dintre aceste curți la nivel european și internațional.

Acest proces a fost accelerat în Europa de prăbușirea sistemului comunist, constituirea curților constituționale în țările foste comuniste fiind percepută ca un simbol al statului de drept⁴. În circumstanțele sistemului posttotalitar, garanțiile oferite de curțile constituționale au avut și au un rol important, în mod special cu privire la problemele inerente tranziției către democrație, probleme care nu sunt specifice doar Europei. Aceasta nu înseamnă însă că, în democrațiile de tradiție, rolul lor și problematica pe care o abordează prezintă mai puțină importanță.

Evoluția remarcată nu constituie doar un fenomen de ordin cantitativ, ci și calitativ, întrucât extinderea geografică a fost însoțită de o „îmbogățire” a controlului de constituționalitate în ceea ce privește misiunea și funcția sa, precum și de

¹ Pentru dezvoltări, a se vedea M. Troper, D. Chagnollaud, *Traité international de droit constitutionnel – Théorie de la Constitution*, Tome I, Dalloz, Paris, 2012, pp. 756-763.

² Pe larg, a se vedea A.S. Sweet, *Constitutional Courts*, în *The Oxford Handbook of Comparative Constitutional Review*, Oxford University Press, 2012.

³ M. Shapiro, A. Stone, *The new constitutional politics of Europe*, în *Comparative Political Studies* nr. 26/1994, p. 397.

⁴ L. Solyom, *On the co-operation of constitutional courts*, în *Freedom of expression and separation of powers in the jurisprudence of constitutional courts. General reports of the 10th Conference of the European Constitutional courts*, Budapest, Hungary, 6-9 May 1996, p. 8.

dobândirea unor noi domenii de competență a curților constituționale, subsumate conceptului mai larg de justiție constituțională, care înglobează controlul de constituționalitate, fără însă a se reduce la acesta¹. Funcțiile instanțelor de jurisdicție constituțională au crescut în număr și complexitate, astfel cum relevă și doctrina, unii autori² reținând, în principal, următoarele astfel de funcții „comune tuturor curților constituționale și organismelor de jurisdicție constituțională”:

◆ garanți ai supremației Constituției, toate atribuțiile curților constituționale fiind orientate către realizarea acestui scop; cu referire la supremația Constituției, s-a reținut³ că este o noțiune în conținutul căreia sunt cuprinse trăsături și valori politice și juridice, care exprimă poziția supraordonată a acesteia nu doar în sistemul de drept, ci și în întregul sistem politic al unei țări. Ea se fundamentează pe faptul că legea fundamentală este expresia voinței guvernanților, a poporului, în ultimă instanță, voință strâns legată de contextul economic social, politic, cultural al societății în care este edictată. Supremația Constituției nu este deci o simplă afirmație, ci este și trebuie să fie o realitate juridică în orice stat de drept și democratic, cu o serie de consecințe juridice și garanții, între care controlul exercitat de curțile constituționale;

◆ vocea și garantul Constituției așa cum a stabilit puterea constituantă; se precizează sub acest aspect că, potrivit teoriei clasice a democrației, puterea constituantă a statului, fiind expresia suveranității poporului, creează Constituția, nefiind implicată în legiferare, guvernare efectivă, administrarea justiției și soluționarea cauzelor de către instanțe. Puterea constituantă nu dispăre, ci intră într-o stare latentă sau „de adormire”. Revine la viață și devine activă atunci când dispozițiile Constituției necesită modificare sau când națiunea sau elitele sale politice au luat decizia politică de a adopta o nouă Constituție⁴. Atâta vreme cât se află în stare latentă, Curtea Constituțională este cea care exprimă înțelesul exact al dispozițiilor constituționale, având posibilitatea de a le interpreta cu condiția de a se menține în limitele voinței „părinților fondatori”;

◆ garant judiciar suprem al drepturilor fundamentale ale omului, aceasta fiind „piatra de temelie în legitimarea controlului judiciar al constituționalității legilor”;

◆ garanți care obligă instituțiile statului să se mențină în limitele constituționale ale competențelor lor, funcție realizată însă în diverse forme și căi, în virtutea competențelor lor constituționale;

◆ arbitri sau agenți de arbitraj legal și constituțional în soluționarea conflictelor; curțile constituționale exercită arbitrajul constituțional – conflictele dintre puterile statului fiind soluționate în baza și în limitele Constituției.

¹ În acest sens, a se vedea I. Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, pp. 828-832.

² E. Tanchev, *Implicații comparative ale controlului de constituționalitate*, în *Curtea Constituțională a României, 20 de ani de existență și 100 de ani de control de constituționalitate*, Ed. Universul Juridic, 2013, pp. 42-59.

³ I. Muraru, *Există un garant al supremației Constituției române?*, în RRDP nr. 1/2011, pp. 130-155.

⁴ Cu privire la redactarea constituției ca act de decizie politică supremă asupra tipului și formei de unitate politică, a se vedea C. Schmitt, *Constitutional Theory*, Duke Univ. Press, 2008, pp. 75-94.

◆ prin controlul efectuat, preven aspirațiile despotice ale majorității aflate la guvernare; în contextul democrației liberale, curțile preven ca majoritatea să anuleze opoziția, protejând drepturile minorității;

◆ supapă de siguranță pentru a reduce nivelul de presiune socială, neliniște și a preveni distrugerea sau autodistrugerea sistemului constituțional și guvernamental prin acțiunea ilegală, extraparlamentară sau extraconstituțională;

◆ autorități de armonizare a valorilor, principiilor și normelor naționale, constituționale și supranaționale, precum și rezolvarea conflictelor dintre instituțiile și sistemele juridice naționale și supranaționale.

Având în vedere caracterul complex și particularitățile justiției constituționale în Europa și în lume, este dificilă identificarea strictă a unor modele sau tipare¹. Cu toate acestea, în considerarea unor trăsături specifice comune, se pot identifica, în sens larg, ca „modele” de control de constituționalitate cu cea mai mare extindere în prezent, cel american (controlul de constituționalitate exercitat în cadrul competențelor ce revin instanțelor judecătorești) și cel european sau kelsenian (controlul exercitat printr-un organ unic, special și specializat de jurisdicție constituțională).

Ca tendință, sub aspectul opțiunii pentru unul sau altul dintre aceste modele, s-a observat² că între cele două războaie mondiale și cu precădere după cel de-al Doilea Război Mondial, tot mai multe state s-au orientat către modelul european de control de constituționalitate. De exemplu, după 1990, țările din Europa Centrală și de Est – cu excepția Estoniei – au optat pentru acest model.

În România a fost consacrat inițial controlul de constituționalitate exercitat de puterea judecătorească, instituționalizat prin Constituția din 1923³ și menținut de Constituția din 1938. După al Doilea Război Mondial, nu a mai existat un control al constituționalității legilor (Constituțiile din 1948 și, respectiv, din 1952). Chiar dacă în Constituția din 1965 se prevedea că Marea Adunare Națională „*exercita controlul general al aplicării Constituției. Numai Marea Adunare Națională hotărăște asupra constituționalității legilor*”⁴, nu exista în mod real un asemenea control. După înlăturarea regimului comunist, prin Constituția din 1991 a fost consacrat modelul european de control al constituționalității legilor, fiind înființată Curtea Constituțională, ca autoritate independentă de orice altă autoritate publică, cu rolul de a garanta supremația Constituției. Opțiunea legiuitorului constituant s-a încadrat, așadar, în evoluția generală la nivel european, chiar dacă aceasta a suscitât vii dezbateri în Adunarea Constituantă⁵.

¹ Pentru o prezentare a modelelor de control de constituționalitate, a se vedea D. Maus, *Application of the case law of foreign courts and dialogue between constitutional courts*, în *Constitutional Law Review* nr. II, p. 3, pe www.constcourt.ge.

² S. Dürr, *Comparative Overview of European Systems of Constitutional Justice*, pe www.icl-journal.com, vol. V, nr. 2/2011, p. 159.

³ Potrivit art. 103 alin. (1) din Constituția României din 1923: „*Numai Curtea de Casație în secțiuni unite are dreptul de a judeca constituționalitatea legilor și a declara inaplicabile pe acelea cari sunt contrarii Constituțiunii. Judecata asupra inconstituționalității legilor se mărginește numai la cazul judecal*”.

⁴ Art. 43 pct. 15.

⁵ F.P. Vasilescu, *Curtea Constituțională a României: un început anevoios*, în *Curtea Constituțională a României, 20 de ani de existență și 100 de ani de control de constituționalitate*, Ed. Universul Juridic, 2013, pp. 131-136.

Această tendință către extinderea instituționalizării controlului de constituționalitate a fost explicată¹ în diverse moduri: fie ca rezultat al conștientizării crescânde a importanței apărării principiilor statului de drept și a drepturilor și libertăților fundamentale, fie ca rezultat al guvernării pe mai multe niveluri, respectiv al preocupărilor pentru identificarea unui instrument de coordonare a statelor într-un sistem federal, fie ca răspuns la problematica pe care o implică alternanțele la guvernare, fie ca răspuns la dezvoltarea constituțională a altor state și a transformărilor care au loc în acest sens în plan internațional. Indiferent de teoria agreată, este evident că instituționalizarea controlului de constituționalitate și crearea de instanțe specializate care să realizeze acest control reprezintă unul dintre cele mai importante fenomene ale secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea². Această evoluție nu este una lipsită de provocări, problemele cu care instanțele de jurisdicție constituțională se confruntă fiind în mare parte comune și vizând, în special, raporturile cu celelalte instituții ale statului, asigurarea unei reale independențe și autorități, concretizate în cele din urmă în eficiența justiției constituționale, respectiv în modul în care deciziile curților constituționale sunt respectate și executate.

Pornind de la aceste premise și rolul pe care îl au în prezent instanțele de jurisdicție constituțională în întreaga lume, context în care s-a dezvoltat și controlul de constituționalitate în România, lucrarea prezintă Curtea Constituțională a României în sistemul complex al relațiilor pe care îl determină această evoluție la nivel național, internațional și supranațional. Având în vedere natura acestor relații, precum și efectele pe care le produc, considerăm că ele pot fi subsumate conceptului cu largi semnificații de „dialog” instituțional.

Există, astfel, mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și diverse autorități publice, specialiști în domeniul juridic, precum și mass-media³. Modul de configurare a acestora ne determină să susținem ideea unui permanent dialog, ale cărui efecte se concretizează nu doar în ceea ce privește constituționalizarea dreptului, ci și într-o „modelare” și adaptare a instituțiilor la acest fenomen de amploare globală.

Antamând mecanismele de cooperare instituționalizată menționate, pe care le vom dezvolta în cele ce urmează, arătăm că Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale⁴ prevede obligația Curții ca, în cadrul exercitării atribuțiilor sale, să solicite puncte de vedere de la Parlament, Guvern și Avocatul Poporului cu privire la constituționalitatea actelor normative deferite controlului său (în mod diferențiat, după cum este vorba despre sesizări de

¹ T. Ginsburg, M. Versteeg, *op. cit.*, pp. 2-3; T. Toader, M. Safta, *Raport sinteză – Controlul de constituționalitate – tradiție și perspective*, în *Curtea Constituțională a României, 20 de ani de existență și 100 de ani de control de constituționalitate*, Ed. Universul Juridic, 2013, pp. 137-150.

² *Ibidem*.

³ Pe larg, a se vedea T. Toader, M. Safta, în *Justiția Constituțională – Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat* – lucrările celui de-al XV-lea Congres al conferinței Curților Constituționale Europene, 23-25 mai 2011, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

⁴ Republicată în M. Of. nr. 807 din 3 decembrie 2010.